

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу»
за темою: «Оцінка кон'юнктури та перспектив розвитку галузі
кондитерських виробів України»

Виконавець:

студентка IV курсу, ЦЗФН

Гордійчук Діана Олександрівна

(підпис)

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

Карпов Володимир Анатолійович _____

(підпис)

Одеса – 2022

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток держави значною мірою залежить від економічного розвитку усіх галузей економіки. Кондитерська галузь України є однією з небагатьох успішних і привабливих галузей вітчизняної економіки. В Україні ринок кондитерських виробів сформувався досить давно. В умовах значного промислового спаду і глибокої економічної кризи, спричиненої здебільшого політичними чинниками, аналіз основних тенденцій, факторів впливу й особливостей роботи небагатьох успішних галузей економіки є особливо актуальним, оскільки саме ці галузі народного господарства наразі забезпечують виживання країни. Даний сегмент характеризується високим рівнем конкуренції й великою кількістю кондитерських компаній, що обумовлює наявність широкого асортименту продукції.

Шоколад – це дуже популярний і затребуваний продукт як в Україні, так і в усьому світі. Він користується попитом навіть за часів економічного спаду. Однак сьогодні спостерігається падіння місткості ринку шоколаду в Україні, обумовлене скороченням обсягів виробництва та експорту продукції. Ця тенденція пов'язана з низкою негативних економічних та політичних чинників в країні, а також із закриттям експортних ринків країн Митного Союзу, який є основним споживачем українського шоколаду. Однак, перспективи співпраці з ЄС, що розкриваються, під час і після війни дають надію більш швидке зростання цієї солодкої галузі. Загалом ринок шоколаду є важливою складовою ринку кондитерських виробів України, адже основні позиції на ньому займають саме вітчизняні виробники шоколаду. При цьому високий рівень конкуренції місцевих виробників забезпечує не тільки якість та смакові характеристики виробленого шоколаду, але й дає змогу підтримувати досить стабільний рівень цін на нього. Нині ринок шоколаду України є привабливим не тільки для вітчизняних виробників, але й для іноземних інвесторів. Отже, ця тема є досить актуальною сьогодні, адже майже кожен полюбляє та купує ці ласощі. Дослідження ринку, обсягів виробництва, експорту та імпорту цієї продукції є дуже важливим.

Питання розвитку галузі кондитерських виробів України постійно досліджували в своїх працях вітчизняні й зарубіжні науковці, такі як Є.К. Резнік, Д. О. Корніковський, О. М. Васильченко, А. А. Воробйов, М.А. Волошина, Н. В. Коваль, В. І. Дробот, А.А. Корнійчук, А. І.Тичинська, М. А. Наумова Т.В.Гринько, І.Г.Лесів та інш. Сферою досліджень даних авторів є стан діяльності підприємств кондитерських виробів України та перспективи розвитку. Водночас у сучасній науковій літературі відсутній комплексний підхід до вирішення проблем галузі, удосконалення політики державної регулювання, інтенсифікації розвитку підприємств.

Метою проведення теоретичного та практичного дослідження є оцінка кон'юнктури та перспектив розвитку галузі кондитерських виробів України.

Завдання дослідження:

- визначити поняття та особливості кон'юнктури ринку;
- розглянути методичні підходи аналізу кон'юнктури товарного ринку;
- охарактеризувати основні методи прогнозування кон'юнктури ринку;

- провести товарознавчу характеристику кондитерських виробів;
- проаналізувати стан ринку виробництва кондитерських виробів;
- проаналізувати конкурентне середовище на ринку кондитерських виробів;
- виявити проблемні питання функціонування ринку кондитерських виробів;
- провести оцінку перспектив розвитку галузі кондитерських виробів України.

Об'єктом дослідження процеси формування та розвитку галузі кондитерських виробів України.

Предметом дослідження є аналіз і прогнозування кон'юнктури ринку кондитерських виробів в Україні.

Методами дослідження були обрані наступні: діалектичний – для виявлення стану об'єктів в процесі їх життєдіяльності на досліджуваному ринку; аналіз - для деталізації та розділення об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; синтез для узагальнення розрізнених аспектів методики формування показників; порівняння для зіставлення даних галузі у динаміці; табличний (графічний) – для наочного відображення результатів дослідження.

Інформаційна база дослідження була сформована на основі нормативно- законодавчих актів, статистичних матеріалів, розробок вітчизняних та закордонних наукових організацій і вчених, а також результатів власних досліджень.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (52 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 79 сторінок. Основний зміст викладено на 75 сторінках. Робота містить 7 таблиць, 16 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОН'ЮНКТУРИ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ РИНКУ**» розглядаються питання сутності та особливості дослідження кон'юнктури ринку, методичні підходи щодо аналізу кон'юнктури ринку, наведена характеристика основних методів прогнозування кон'юнктури ринку.

У другому розділі «**ДОСЛІДЖЕННЯ КОН'ЮНКТУРИ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ УКРАЇНИ**» проведено дослідження ринку кондитерських виробів в Україні у 2013-2021 роках, надана оцінка конкурентного середовища ринку кондитерських виробів.

У третьому розділі «**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ УКРАЇНИ**» побудовано на основі методу найменших квадратів модель прогнозу розвитку виробництва кондитерських виробів на 202-2023 роки. На основі вирівнювання ковзних середніх дана оцінка обсягів реалізації продукції галузі. Виявлено основні труднощі її розвитку та запропоновано рекомендації щодо виведення галузі з кризового стану.

ВИСНОВКИ

З метою розкриття основної мети роботи - оцінки кон'юнктури та перспектив розвитку галузі кондитерських виробів України, нами було проведено дослідження ринку кондитерських виробів в Україні у 2013-2021 роках. В результаті виконаної роботи можна зробити такі висновки:

1. Кон'юнктура ринку – це існуюча на ринку економічна ситуація, яку характеризують співвідношення між попитом та пропозицією, рівень та динаміка цін, товарних запасів та інші показники. Включення поняття товарних запасів до визначення сутності кон'юнктури ринку є правомірним, оскільки вони впливають на пропозицію і попит товарів.

2. Характерними рисами кон'юнктури є мінливість, мінливість і часті коливання, суперечливість, нерівномірність, єдність протилежностей (незважаючи на суперечливість). Постійно діючі фактори кон'юнктури – науково-технічний прогрес, вплив монополій, втручання держави, інфляція, сезонність і ін. Непостійні (стихійні) фактори кон'юнктури: соціальні конфлікти, стихійні лиха, політичні кризи й ін.

3. Кон'юнктурні дослідження – це цілеспрямований безперервний збір, аналіз та оброблення інформації про стан економіки, товарного ринку, аналіз і виявлення особливостей та тенденцій їх розвитку, прогнозування основних параметрів і розроблення можливих альтернатив для прийняття рішень. Метою аналізу економічної кон'юнктури є виявлення тенденції економічних показників і з'ясування причин змін на ринку. Після встановлення основних тенденцій виробництва аналізується вплив на ринок основних кон'юнктуротворних чинників. Оцінюються циклічні чинники з урахуванням даних про загальногосподарську кон'юнктуру.

4. Прогнозування – це науково обґрунтоване передбачення ймовірного стану економічної системи та відповідних показників цієї системи в майбутньому на основі вивчення причинно-наслідкових зв'язків, тенденцій й закономірностей. Основна мета прогнозу – визначити тенденції факторів, які впливають на кон'юнктуру ринку. Їх ймовірність повинна бути достатньо високою.

5. Кондитерські вироби поділяють на три групи [1]:

- цукристі. Ця група включає в себе карамельні цукерки, ірис, зефір, пастилу, східні солодощі, желейні цукерки та ін;
- шоколадні - батончики, плитки шоколаду; шоколадні цукерки та ін;
- борошняні- торти, тістечка, пряники, вафлі, бісквіти, печиво та ін.

6. Аналіз ринку кондитерських виробів 2017 демонструє, що перспективи розвитку не сильно обнадіюють, але тим не менш, є позитивна динаміка. Нові тенденції в кондитерському виробництві:

- відчутне падіння ввезення імпортованої продукції, збільшення експорту;
- зростання обсягів виробництва печива в 2021 році на 8%;
- зростання обсягів шоколадних виробів на 2%;

- падіння виробництва в сегменті «кондитерські вироби з цукру» на 4,2%;
- зростання шоколадного сегменту на 6,2%.

7. Приріст експорту на зовнішні ринки виглядає багатообіцяюче. Згідно з оцінками експертів, кондитерський ринок України в найближчі два роки може збільшити експорт в країни Європейського Союзу до \$ 450 млн.

8. Динаміка виробництва кондитерських виробів відповідає лінійній тенденції. Приріст становить шоколадних виробів на 11085 тис. грн. на рік для печива – 8019,2 тис. грн. У цілому, нині лінійна тенденція зростання підтверджується високим значенням коефіцієнта R2. Проте, вартісні показники складаються зовсім на рахунок зростання виробництва, а й за рахунок зростання ціни продукцію.

9. Об'єми кондитерських виробів поступово падають, показники з кожним роком стають все менше. Ці цифри говорять, що солодке печиво, шоколад та інші продукти, які містять какао втрачають своїх споживачів, через зниження купівельної можливості населення.

10. На внутрішньому кондитерському ринку продукція з шоколаду займає 28% від його загального обсягу У структурі споживання шоколаду в Україні найбільшу частку (30%) займають найдоступніші за ціною вироби з вмістом какао. На другому місці – шоколадні цукерки (24%). Їх купують в основному жінки, частіше керуючись спонтанним бажанням. Тому виробники цукерок прагнуть привернути увагу цієї категорії споживачів не тільки якістю, але і шляхом розміщення реклами та насиченого оформлення упаковки.

11. Показники роботи кондитерського ринку говорять про те, що спостерігається невелика позитивна динаміка виробництва. За даними Держкомстату, в 2020 р. в порівнянні з 2019 р. обсяги виробництва основних видів солодоців збільшилися на 2% [4]. При цьому потрібно врахувати, що домогтися навіть цих показників кондитери зуміли не за рахунок зростання внутрішньої реалізації, а за рахунок експорту. Наскільки при цьому зріс прибуток компаній, сказати складно, оскільки сировина також дорожчала. У 2020 р., як ніколи, коливалися ціни на цукор. За обсягами виробництва борошняні кондитерські вироби минулого року зайняли перше місце в структурі виробництва кондитерських виробів

12. Таким чином, ринок кондитерських виробів в Україні є ринком, який динамічне розвивається, що призводить до необхідності вирішення широкого спектра питань - від проведення досліджень у галузі до формування стратегії поведінки. Цей процес потребує відповідного забезпечення, враховуючи те, що підприємства ринку кондитерських виробів відчувають посилення щільності конкуренції, внаслідок чого виникає необхідність оцінки поточного та перспективного становища підприємства на ринку.

13. Нами було виявлено, що об'єм виробництва кондитерських виробів в Україні у 2021 та у 2022 році будуть мати тенденцію до зменшення, зростання незначне, тому перспективи змін об'ємів в значній мірі залежать від податкових умов та зовнішньоекономічної діяльності держави. З наших розрахунків виробництво кондитерських виробів за фізичними показниками падає, проте

внаслідок зростання цін на продукцію та частково зі зростанням попиту у вартісних показниках, постійно зростає (за винятком падіння у 2020 році).

14.Для прогнозу динаміки розвитку ринку нами використали спосіб найменших квадратів (МНК), розрахунки показали, що виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання у 2022 р. складе 119601,8 тис.грн., у 2023р -127621 тис.грн; виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів у 2022 р. складе 165877 тис.грн., у 2023р -176962 тис.грн.

15.Прогноз обсягу показав, що виробництво шоколадної продукції в 2020 році знизиться на 26,9 тис. тонн., та становитиме 111,4 тис. тонн. Використовуючи формулу, яку використовували раніше розрахуємо обсяг виробництва на 2021 рік: $Y = (-80,01) * LN(10) + 287,2 = 102,97$ тис. тонн. З цього випливає, що обсяг виробництва шоколадної продукції 2021 року знизиться на 8,43 тис. тонн. та становитиме 102,97 тис. тонн.

16.Варто зазначити, що сезонні коливання попиту на шоколадну продукцію посилюють вплив фактору упаковки товару на обсяги продажів. Існує специфічна група товарів шоколадної промисловості, реалізація якої прямо залежить від упаковки. Це подарункові набори кондитерських виробів до свят (наприклад, новорічні подарунки). Відповідно до думки експертів, продажі такої групи товарів, як шоколадні вироби в упаковці з новорічною символікою, в кінці грудня зростають до 90% від загального обсягу поставок на ринок.

17.Основними проблемами розвитку ринку кондитерських виробів на сучасному етапі є:

- економічна криза;
- військові дії в країні;
- монополізація ринку окремими товаровиробниками у більшості регіонів країни;
- зниження обсягів промислового виробництва і зростання питомої ваги виробів домашнього виробництва у структурі середньодушового споживання; якість сировини;
- ускладнення доставки продукції у віддалені від обласних або районних центрів села та селища через відсутність транспортної і збутової інфраструктури;
- податковий тягар;
- висока зношуваність основних засобів;
- низька ефективність функціонування підприємств галузі.

18.Аналіз сучасного стану підприємств кондитерських виробів виявив тенденцію до спаду обсягів виробництва, зниження фондівіддачі та продуктивності праці, неефективне використання технологічних ліній, несвоечасність поставок сировини, яка не завжди відповідає якісним характеристикам, застарілість технології виробництва і матеріально-технічної бази підприємств тощо. Таким чином, на підприємствах хлібопекарської галузі неефективно використовуються виробничі і трудові ресурси.

19. Однак, аналіз ринку кондитерських виробів з 2017 демонструє, що перспективи розвитку не сильно обнадіюють, але тим не менш, є позитивна динаміка. Нові тенденції в кондитерському виробництві:

- відчутне падіння ввезення імпортованої продукції, збільшення експорту;
- зростання обсягів виробництва печива в 2021 році на 8%;
- зростання обсягів шоколадних виробів на 2%;
- падіння виробництва в сегменті «кондитерські вироби з цукру» на 4,2%;
- зростання шоколадного сегменту на 6,2%.

20. Приріст експорту на зовнішні ринки виглядає багатообіцяюче. Згідно з оцінками експертів, кондитерський ринок України в найближчі два роки може збільшити експорт в країни Європейського Союзу до \$ 450 млн.

21. Таким чином, ринок кондитерських виробів в Україні є ринком, який динамічне розвивається, що призводить до необхідності вирішення широкого спектра питань - від проведення досліджень у галузі до формування стратегії поведінки. Цей процес потребує відповідного забезпечення, враховуючи те, що підприємства ринку кондитерських виробів відчувають посилення щільності конкуренції, внаслідок чого виникає необхідність оцінки поточного та перспективного становища підприємства на ринку.

АНОТАЦІЯ

Гордійчук Діана Олександрівна. «Оцінка кон'юнктури та перспектив розвитку галузі кондитерських виробів України».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2022.

Розглянуто поняття та особливості дослідження кон'юнктури ринку, методичні підходи щодо аналізу та прогнозування кон'юнктури ринку, методика оцінки ринкової кон'юнктури кондитерських виробів України.

Надано загальну оцінку стану ринку кондитерських виробів України; виявлено специфіку ринку.

Визначено основні проблеми галузі; зроблено прогноз стану ринку кондитерських виробів України.

Ключові слова: кон'юнктура ринку, прогнозування, кондитерські вироби, виробнича функція, трендові моделі, кореляційно-регресійний аналіз, метод найменших квадратів, прогноз динаміці.

SUMMARY

Gordiychuk Diana Alexandrovna. " The assessment of the conjuncture and prospects for the development of the confectionery industry of Ukraine."

Qualifying work for a bachelor's degree in specialty 076 "Entrepreneurship, trade and exchange activities" for the educational program «Economics and Business Planning». - Odessa National Economic University. - Odesa, 2022.

The concept and features of market conditions research, methodological approaches to the analysis and forecasting of market conditions, features of assessing the market situation of confectionery in Ukraine are considered.

The general estimation of a condition of the market of confectionery of Ukraine is given; identified the specifics of the market.

The main problems of the industry are identified; the forecast of a condition of the market of confectionery of Ukraine is made.

Keywords: market conditions, forecasting, confectionery, production function, trend models, correlation-regression analysis, least squares method, dynamics forecast.